



PAUTES PER A L'ELABORACIÓ

.....

# PROTOCOL PER A LA DETECCIÓ, PREVENCIÓ I ACTUACIÓ DAVANT L'ABÚS SEXUAL I L'ASSETJAMENT A LES ESCOLES MUNICIPALS DE MÚSICA, DANSA I CENTRES DE LES ARTS

.....



Els protocols marc, com el que conté aquest document, o els aprovats per acord de govern per la Generalitat, són plans d'actuació i intervenció concrets, consensuats i que aborden situacions complexes d'acord amb la legislació vigent.

Així, el Protocol marc de prevenció, detecció i actuació davant l'abús sexual i l'assetjament\* és una **pauta d'actuació segons la legislació vigent** que ens ajuda a actuar davant de situacions que requereixen la intervenció acurada dels responsables de les escoles municipals de música, dansa i centres de les arts. **Indica els agents que s'han d'implicar i els circuits que cal posar en marxa** en el moment en què es detecten aquestes problemàtiques.

No obstant això, és important crear **protocols interns** que adaptin a cada realitat les propostes generals del Protocol marc. Es tracta d'elaborar un protocol intern adaptat a cada escola per a la **prevenció, detecció i actuació** en aquestes situacions. El Protocol intern permetrà treballar en la reducció de riscos des de la **cultura de la cura i del bon tracte**. Crearà els **circuits d'actuació i la metodologia de recollida d'informació** per tal d'actuar de manera àgil i eficaç protegint les persones que han patit l'abús sexual o l'assetjament\*. Aquests circuits han d'ajudar a aclarir les responsabilitats de cadascú i definir els **canals de comunicació**.

Així doncs, perquè el Protocol intern sigui eficaç, s'adaptarà a cada centre: tindrà en compte el seu context, la seva mida, el nombre de docents i la resta de personal de l'escola, així com les responsabilitats de cadascun, i les activitats que es realitzen i l'espai arquitectònic on es desenvolupen.

Per tal que el Protocol tingui l'acceptació de la comunitat educativa i, sobretot, del professorat, és important implicar tothom des del començament del procés. Ja en l'elaboració del Protocol, cal impulsar un **procés participatiu**. Els primers passos seran:

- Donar a conèixer el Protocol marc.
- Implicar la Comissió d'Igualtat de l'escola, en el cas que n'hi hagi.
- Explicar els passos a seguir i la metodologia que s'utilitzarà per redactar el Protocol.
- Crear comissions per a la redacció del Protocol, per tal de facilitar el treball grupal.

A partir d'aquí, és interessant fer els exercicis següents:

- Repassar conjuntament les Normes d'Organització i Funcionament del Centre, per observar si s'hi aborden aspectes relacionats amb la prevenció dels abusos sexuals i de l'assetjament.
- Fer una recollida de bones pràctiques que realitza el professorat en referència a les relacions interpersonals, al contacte físic i al tracte respectuós.
- Pensar conjuntament quines de les accions que es desenvolupen a l'escola podrien suposar un risc.

---

\* Per agilitzar la lectura del document, es farà servir el terme **abús sexual i assetjament** per referir-se a l'abús sexual, l'assetjament sexual i l'assetjament per raó de sexe, orientació sexual, identitat o expressió de gènere.

---

Atesa la complexitat de les situacions d'abusos sexuals i assetjament, es recomana que l'equip que redacti el Protocol realitzi una **formació prèvia** sobre aquest tema. No només cal que siguin persones sensibilitzades, sinó que han de disposar d'informació general actualitzada i rigorosa, i també han de conèixer molt bé la realitat de l'escola. D'aquesta manera podran ajustar el Protocol a les necessitats de la seva escola.

Una vegada que s'hagi aconseguit implicar el personal de l'escola, cal decidir els continguts del Protocol. Tots els protocols consten, com a mínim, del apartats següents:

1. Introducció
2. Justificació
3. Marc conceptual
4. Marc normatiu
5. Objectius
6. Àmbit d'aplicació
7. Prevenció, reducció de riscos
8. Detecció i actuació
9. Implementació

## COM TREBALLAR LA PREVENCIÓ?

Abans de pensar en actuacions concretes de prevenció, cal revisar el punt de partida, és a dir, analitzar els riscos que presenta el centre i valorar què s'estava fent fins ara respecte de les situacions d'assetjament i d'abús sexual.

En la **revisió sistematitzada** de les accions que desenvolupa l'escola, cal tenir en compte tant les activitats habituals –les classes, ja siguin individuals o grupals– com les puntuals o esporàdiques –viatges amb pernoctació, intercanvis internacionals... De totes elles, cal valorar com, on i amb qui es realitzen, i quins són els possibles riscos. A partir d'aquí, es podran pensar alternatives més protectores. És important incorporar aquesta idea: **no prohibirem, sinó que buscarem alternatives més protectores** i, sobretot, amb **base pedagògica**.

En el Protocol marc es presenten alguns exemples de revisió d'actuacions per detectar els riscos.

El Protocol intern podrà incloure pautes d'actuació preventives que tinguin continuïtat en el temps:

- Revisar els criteris de selecció de personal.
- Fer signar un full d'acceptació del Protocol.
- Revisar les relacions contractuals amb proveïdors externs o amb entitats a les quals es cedeixen espais.

- Realitzar una formació bianual obligatòria sobre abusos sexuals i assetjament, amb l'objectiu de recordar el Protocol de l'escola i els conceptes bàsics de la prevenció, detecció i actuació en casos d'abusos sexuals i d'assetjament.
- Organitzar accions de sensibilització i formació en diversos formats per a l'alumnat i les seves famílies i, per exemple, fer coincidir aquests actes o activitats amb dies internacionals de cara a una major sensibilització.
- Crear mecanismes de comunicació de l'alumnat, mai anònims, per tal que tinguin facilitats per fer arribar les situacions d'abús sexual o assetjament que estiguin vivint si no són capaços de fer una revelació directament al personal de l'escola. Poden ser correus electrònics, bústies, etc.
- Fer visibles telèfons d'ajuda, especialment el d'Infància Respon, del Departament de Drets Socials de la Generalitat (116 111); el de la Línia d'atenció contra la violència masclista, de l'Institut Català de les Dones (900 900 120), i el del Ministeri d'Igualtat per a situacions de violència de gènere (016).
- Fer visible a l'escola l'existència del Protocol mitjançant un panell explicatiu, la publicació de díptics i altres mitjans comunicatius.

## COM TREBALLAR LA DETECCIÓ I LA RECOLLIDA D'INFORMACIÓ?

**És important que quedi clara l'obligatorietat de comunicar tot acte de violència que pateixi l'alumnat menor d'edat i d'intervenir per protegir en casos de persones majors d'edat.**

El Protocol intern pot incloure com han de ser les **respostes davant d'una revelació:**

### RESPOSTES ADEQUADES

- Creure la persona que ho explica
- Mantenir la calma
- Aclarir-li que el responsable és l'adult o la persona de més edat
- Fer-li saber que se'n sortirà
- Comprovar si ha patit lesions físiques
- Protegir la víctima
- Fer-li sentir orgull per haver-ho explicat
- Ajudar la víctima a acceptar els sentiments
- Expressar-li afecte

### RESPOSTES INADEQUADES

- Negar l'abús
- Culpar la víctima
- Reaccionar amb alarma
- Posar l'accent en el nou estatus de persona abusada o persona assetjada
- Sobreprotegir la víctima

---

En el moment de ser coneixedors d'un relat d'abús sexual o d'assetjament, s'ha de recollir per escrit, en format d'informe descriptiu i no diagnòstic. El Protocol establirà el model d'informe o **document de recollida d'informació**.

## COM TREBALLAR L'ACTUACIÓ EN CASOS D'ABUSOS SEXUALS I D'ASSETJAMENT?

És molt important que quedi clara la casuística fixada en el Protocol marc i decidir en el Protocol intern quina serà la millor manera d'actuar en cada cas, sense saltar-se el que marca la legislació (com, per exemple, l'obligatorietat de comunicar un cas de violència cap als infants).

El Protocol intern ha d'incloure els agents i els rols necessaris per a l'actuació. El Protocol marc fa propostes en aquest sentit, basant-se en la LOPIVI, la Llei orgànica de protecció de la infància i l'adolescència davant la violència. Així, estableix la nova figura del **coordinador/a de benestar i protecció**, professional que ha de rebre la formació pertinent per a ocupar-se de canalitzar qualsevol cas d'abús sexual i assetjament a la infància.

La LOPIVI també estableix una **Comissió de Seguiment** del Protocol i, per tant, s'haurà de definir qui la integrarà, quines funcions tindran els seus integrants i com es renovarà.

Hauran de quedar clars els **circuits interns de notificació**. Aquests també s'expliquen en el Protocol marc, però cada escola haurà de valorar si necessita incloure algun rol més o si s'han de coordinar amb alguna persona de l'Ajuntament del seu municipi, si la figura de l'inspector/a és fonamental, etc.

S'ha de dissenyar el circuit a seguir en els casos en què la persona que pateix l'abús sexual o l'assetjament sigui menor d'edat, amb l'obligatorietat de comunicar el fet violent conegut. Igualment, cal deixar clara la **responsabilitat ètica** d'intervenir en aquells casos en els quals la llei no obliga a la denúncia però que són fets que l'escola no tolera, ja que s'allunyen del **bon tracte i del respecte**.

De la mateixa manera, s'haurà de decidir com s'intervindrà en els casos en els quals la persona que pateix l'abús sexual o l'assetjament sigui major d'edat, i caldrà prendre mesures si els fets han tingut lloc dintre de l'escola i **acompanyar la víctima en la presa de decisions** sobre la possibilitat de denúncia o de recerca d'ajuda.

---

## COM FER EL SEGUIMENT I L'AVALUACIÓ DEL PROTOCOL?

El Protocol intern ha de ser un document viu i, per tant, requereix revisions per adequar-lo al moment que s'està vivint. L'escola ha de crear una **Comissió d'Avaluació** per a la revisió del Protocol, que estarà formada per:

- Coordinador/a de benestar i protecció
- Un membre de la Comissió de Seguiment
- Un o dos docents de l'escola, o personal de l'escola
- Una persona de l'Ajuntament

S'aconsella que aquesta revisió sigui bianual i que les reunions se celebrin al llarg del tercer trimestre del curs escolar, amb les funcions següents:

- Revisar el Protocol
- Revisar la memòria anual
- Revisar els casos notificats i/o detectats
- Avaluar el funcionament del circuit intern de comunicació
- Vetllar perquè tot el personal de l'escola tingui formació/informació sobre aquesta temàtica